Veurtstraat, Puurs

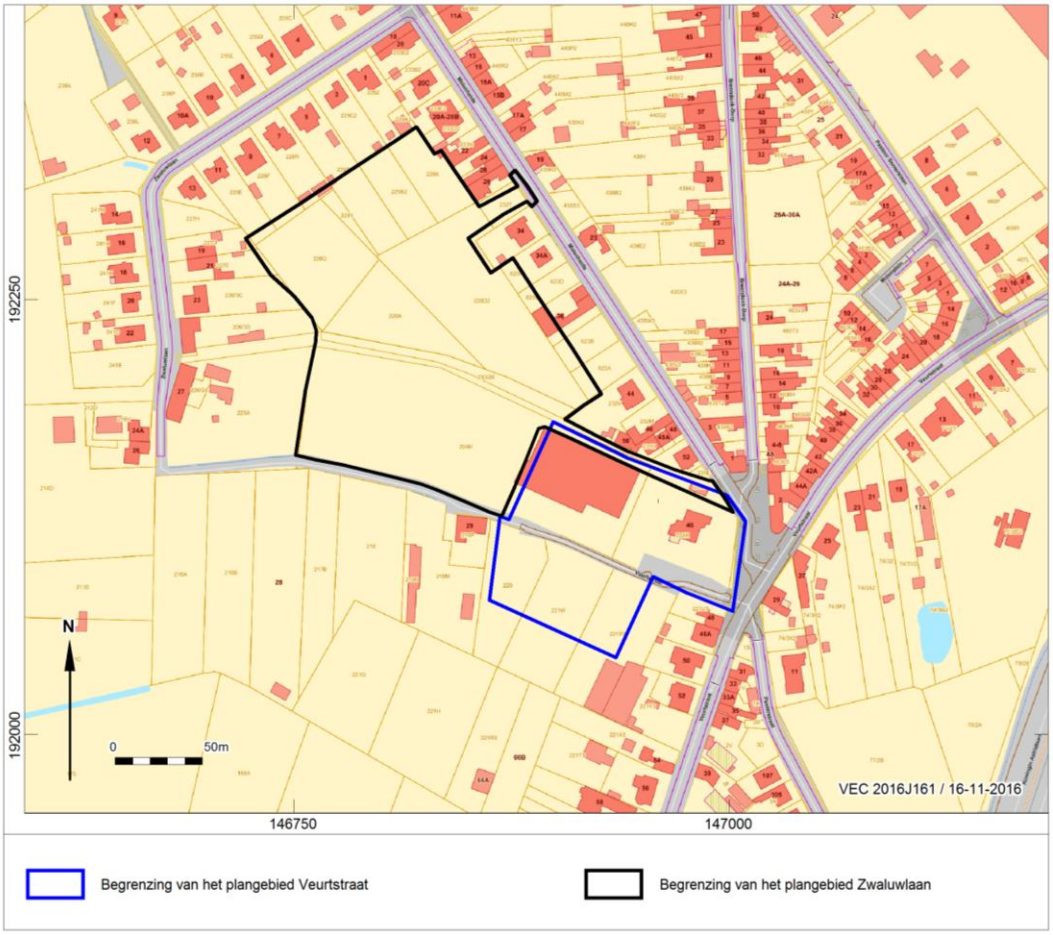
Programma van Maatregelen

Auteur:
Dominick Van den Notelaer

Autorisatie:
P.L.M Hazen (OE/ERK/Archeoloog/2015/00072)

1 Inleiding

In 2017 heeft Vlaams Erfgoed Centrum een nota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Puurs, Veurtstraat (afb. 1). Deze nota bestaat uit een proefsleuvenonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen bouw van een zorgcentrum en appartementen. Omdat het bureauonderzoek een verwachting voor archeologische restanten vanaf het Neolithicum tot en met de Nieuwe Tijd opstelde werd overgegaan tot een proefsleuvenonderzoek. Het onderzoeksgebied Veurtstraat is een onderdeel van een groter plangebied dat ook het onderzoeksgebied Zwaluwlaan-Molenheide in Breendonk omslaat. Voor het onderzoeksgebied Zwaluwlaan-Molenheide werd reeds een nota bestaande uit een bureauonderzoek, een landschappelijk booronderzoek opgesteld en een proeflsleuvenonderzoek.

Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.

Omdat het terrein niet overal toegankelijk was, konden er maar negentien in plaats van de geplande tweeëntwintig sleuven worden aangelegd. Alle aangelegde sleuven toonden een zware recente verstoring. Bijgevolg was de kans op het aantreffen van archeologische contexten laag. Desalniettemin werden er twee archeologische sporen aangetroffen. Deze bevonden zich in het noordwesten van het plangebied. Dit was ook de plaats waar de vergravingen het minst diep zaten. Eén spoor betrof een greppel uit de Nieuwe Tijd. Het andere spoor werd geïnterpreteerd als een paalspoor dat niet met zekerheid gedateerd kon worden. Omdat deze twee sporen bewaard zijn waar recente vergravingen de ondergrond het minst diep hadden verstoord, is het mogelijk dat er zich meer archeologische sporen in de bodem bevonden, maar dat deze ondertussen verstoord zijn.

Omdat het onderzoeksgebied helemaal verstoord is, is de kans op het aantreffen van archeologisch relevante sporen nihil. Zelfs in het gebied waar de vergravingen het minst diep zijn, zijn slechts twee sporen ontwaard. Daarom wordt verwacht dat er binnen het plangebied geen archeologische resten met kennisvermeerdering kunnen worden aangetroffen. Bijgevolg wordt geadviseerd dat het terrein zonder verder archeologisch onderzoek wordt vrijgegeven.

2 Gemotiveerd advies

2.1 Volledigheid van het onderzoek

Het gevoerde proefsleuvenonderzoek volgt op een archeologienota bestaande uit een bureauonderzoek[1]. In deze nota werd geconcludeerd dat het plangebied potentieel had vondsten vanaf het Neolithicum tot de Nieuwe Tijd te bevatten. Omdat er reeds een landschappelijk booronderzoek dat een intacte bodem aantoonde werd uitgevoerd in het aanpalende plangebied, werd er op deze locatie geen verder booronderzoek uitgevoerd.

Voor de start van het veldwerk werd een proefsleuvenplan opgesteld met 22 proefsleuven. De sleuven zullen 2x25m meten, uitgezonderd de meest oostelijke sleuven die 30, 35 en 40m lang zullen zijn. De toestand van het terrein liet echter niet toe de sleuven volgens dit plan aan te leggen. In het noordoosten van het plangebied situeerde zich een zone met een verhoogd asbest gehalte. Deze zone werd door de milieuambtenaar niet vrijgegeven. Daarom werd sleuf 5 meer naar het zuiden geplaatst. Langsheen de Veurtstraat lagen verscheidene kabels en leidingen. Om zeker te zijn dat deze niet zouden worden aangesneden, werden 9 en 17 verder van de weg verwijderd. In het oosten van het deel ten zuiden van de Veurtstraat bevnd zich een landweg die toegankelijk diende de blijven. Daarom werden sleuf 16 en 19 een tweetal meter oostelijker aangelegd. Ten slotte was er een zone in het oosten van het plangebied die niet kon worden afgegraven door de aanwezigheid van betonnen platen, kabels en leidingen en hopen met puin van de afbraakwerken. In deze zone was een deel van het terrein door de afbraakwerken afgegraven tot in de C-horizont. Op deze plaats werd nog een vlak opgeschaafd. In totaal werden er 19 sleuven aangelegd (afb 2).

Afb. 2. Proefsleuvenplan.

[1] J. Van Bavel 2016.

2.2 Aanwezigheid van een archeologische site

Bureauonderzoek

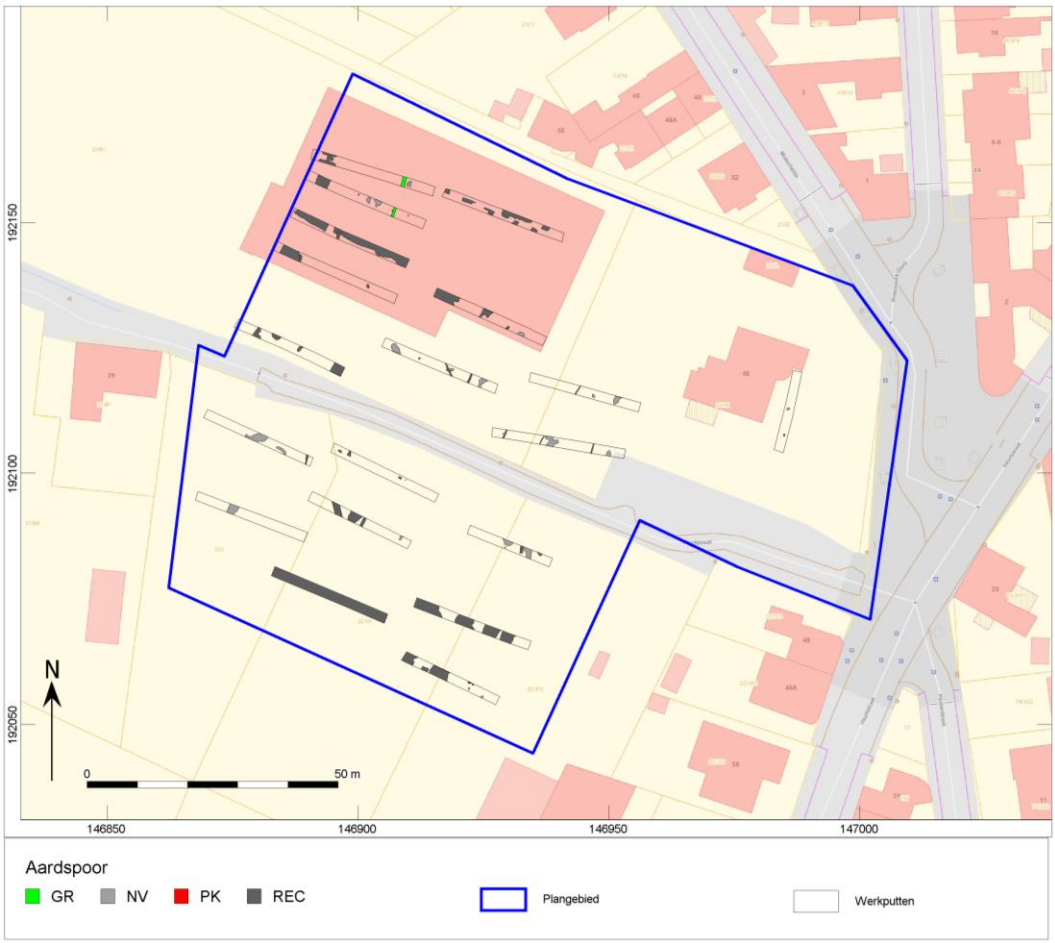
Het plangebied maakt deel uit van het plangebied waarvoor eerder een archeologienota is geschreven, genaamd Zwaluwlaan-Molenheide, Breendonk (gemeente Puurs) door J.T. Verduin en J. Huizer (2016). In archeologie nota van Zwaluwlaan-molenheide is er zowel een bureauonderzoek als een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd.

De interpretatie van het landschappelijk bodemonderzoek van de Zwaluwlaan-Molenheide is grotendeels overgenomen omdat de bodemtypes hier gelijkaardig zijn aan die van het plangebied Veurtstraat.
De conclusie van het landschappelijk bodemonderzoek van de Zwaluwlaan-Molenheide was dat het plangebied mogelijk grotendeels is aangetast door grondbewerking. De bodem zou verstoord kunnen zijn tot diep in de B-horizont. Het ontbreken van een E- en/of B-horizont betekent echter niet dat archeologische sporen niet aanwezig kunnen zijn. Het is mogelijk dat bodemvorming nauwelijks tot stand is gekomen binnen het plangebied. Mocht er wel een complete podzol-bodem aanwezig zijn geweest, dan zijn door de beploeging diepere sporen slechts aan de bovenzijde aangetast. Dit houdt in dat eventuele archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum vanwege het ontbreken van een duidelijk sporenniveau, niet meer intact aanwezig zullen zijn.
Vanwege de vergelijkingswaardige landschappelijke ligging, archeologische waarden in de omgeving en het historisch gebruik van het plangebied met die van het gebied Zwaluwlaan-Moleneinde, wordt er dus uitgegaan dat binnen het onderhavige plangebied dezelfde bodemopbouw en archeologische verwachting geldt.

Op basis van archeologische en historische bronnen is er een archeologische verwachting van het Laat-Paleolithicum, Mesolithicum, Neolithicum, de Bronstijd, de Ijzertijd, de Romeinse periode, de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. Eventuele archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum zullen niet meer intact aanwezig zijn, vanwege het ontbreken van een duidelijk sporenniveau. Omdat er reeds een landschappelijk booronderzoek werd uitgevoerd in het aangrenzende plangebied, werd er onmiddellijk tot een proefsleuvenonderzoek overgegaan.

Proefsleuvenonderzoek

De proefsleuven toonden een zwaar verstoorde ondergrond over het ganse plangebied. Deze verstoring gaat niet overal even diep, maar heeft wel overal de C-horizont gepenetreerd. Dit wordt geïllustreerd doordat er zich op verscheidene plaatsen nog delen van de opgegraven C-horizont in de verstoringslaag bevinden. Op sommige plaatsen werden tijdens het afgraven van het vlak nog sporen van de tanden van een kraanbak teruggevonden, hetgeen de recente oorsprong van deze verstoring verder benadrukt. Deze verstoring verlaagt de kans op het aantreffen van archeologische sporen drastisch. Desalniettemin werden er nog twee archeologische sporen ontdekt (afb. 3). Deze werden aangetroffen op de plaats waar deze verstoring het minst diep is. Het gaat om een greppel die zich uitstrekt over sleuf 4 en 5 en een paalspoor in sleuf 4 dat oversneden wordt door de greppel. Tijdens het couperen van de greppel werd er een scherf teruggevonden die deze greppel in de Nieuwe Tijd plaatst. Er werd via het historisch kaartmateriaal getoetst of deze greppel een erfgreppel kon zijn, maar dit bleek niet het geval te zijn. De greppel kon niet met zekerheid gedateerd worden, maar de oversnijding door de greppel toont wel dat deze van een oudere oorsprong dan de greppel is.

Afb. 3. Sporenkaart van het proefsleuvenonderzoek

De twee aangetroffen sporen wijzen er niet op dat er zich archeologische resten met potentieel in het plangebied bevinden. Het is echter niet uit te sluiten dat er zich ooit een archeologische bevond, maar dat deze verstoord is door de recente vergravingen.

2.3 Waardering van de archeologische site

Er werd geen archeologische site aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek.

2.4 Impactbepaling

De geplande werkzaamheden in het plangebied Veurtstraat die bodemverstoring zullen opleveren zijn:

- het bouwrijp maken van de percelen,
- het graven van funderingssleuven en/of kelders voor appartementen en flats,
- het graven van sleuven voor kabels/leidingen/riool
- het graven van plantgaten voor het plaatsen van bomen.

Het bouwrijp maken van de kavels zal plaatsvinden over een oppervlakte van ca. 11.890 m2, de gehele oppervlakte van het plangebied.
De bebouwing op het terrein is hiervoor reeds gesloopt. De wijze waarop de bouwput zal aangelegd worden is ook nog niet gekend. Men dient rekening te houden met een maximale verstoring vanaf het maaiveld over de gehele oppervlakte van het plangebied. Alsook het slopen van de huidige bebouwing.
Door het graven van funderingssleuven en een ondergrondse parking kan een maximale bodemverstoring plaatsvinden van ca. 4772, 51 m2 tot een diepte van maximaal 300 cm onder maaiveld. De kabelsleuven voor het riool zullen overal aangelegd worden op een nog niet gekende diepte -mv. Het maaiveld is aan de noordzijde van het plangebied 8,80 m +TAW, in het zuiden van plangebied ligt het maaiveld op 9,40 m +TAW. De breedte van de sleuven zal naar verwachting ca. 3 meter bedragen. De grootte van het riooltracé bij elkaar is nog niet gekend. Maar de aanleg van funderingen, en, rioleringen en leidingen zal hierbij dieper

reiken dan het potentiële archeologische niveau en vormen daarmee een bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische waarden.
De plantgaten zullen in grootte variëren. De exacte hoeveelheid, de grootte en de diepte hiervan zijn niet gekend. Sommige bomen situeren zich op het maaiveldhoogte (0,02 m –mv). Maar hierbij is de diepte niet gekend. Andere bomen zullen worden opgehoogd waarbij deze liggen tussen 70 en 101 cm.
Mogelijk komen er nog extra bomen bij in het plan van de landschapsarchitect. Ten gevolge van de aanleg van een regenput, bomen, voetpaden, rijbanen en parkeerplaatsen wordt er bodemverstoring verwacht. Mogelijk graaft men eerst de bodem ca. 30 cm af om daarna schoon zand aan te brengen. Het is ook mogelijk dat men schoon zand extra zal opbrengen, voordat men de betonstraatstenen plaatst. Dit alles kan invloed hebben op een verstoring van eventuele archeologische resten.
De consequentie van de voorgenomen ingreep kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast. Hierbij moet men ook rekening houden dat de maten louter informatief zijn en dat deze ter plaatse gecontroleerd moet worden door de aannemer. Zijn er verschillen tussen bouwplannen en de situatie op terrein, moet de aannemer de architect hiervoor contacteren. Ter conclusie is dat het eventueel archeologische materiaal of het archeologisch niveau in het plangebied verstoord zal worden door de hierboven staande bodemingrepen.

2.5 Bepaling van maatregelen

Het gevoerde onderzoek heeft aangetoond dat er zich in het onderzoeksgebied geen archeologische restanten bevinden. Derhalve adviseert het Vlaams Erfgoed Centrum dat het plangebied zonder verder onderzoek kan worden vrijgegeven.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.

Literatuur

Van Bavel, J. Veurtstraat, *Breendonk (gemeente Puurs), Een Archeologienota* (VEC Nota 45), Brugge, 2016.
Verduin, J.T. en J. Huizer. *Zwaluwlaan-Molenheide, Breendonk (gemeente Puurs): Een archeologienota* (VEC Nota 15), Brugge, 2016.